

Laboratorní testy k diagnostice poruch hemostázy + Monitorování antikoagulační terapie

Petr Dulíček

IV. Interní hematologická klinika, FN a LF v HK

HEMOSTÁZA

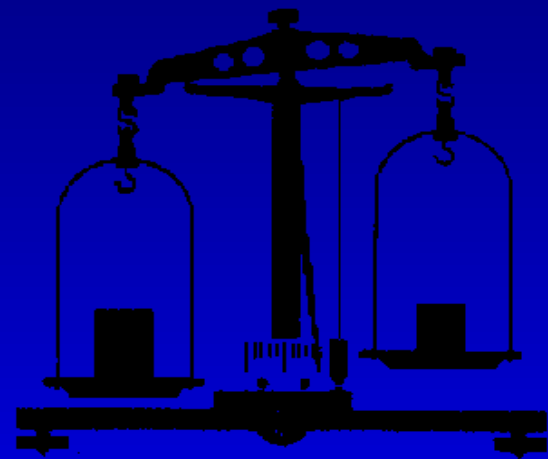
Dokonale vyvážený KF, jejich inhibitorů, trombocytů
+ fibrinolytického systému

Slouží:

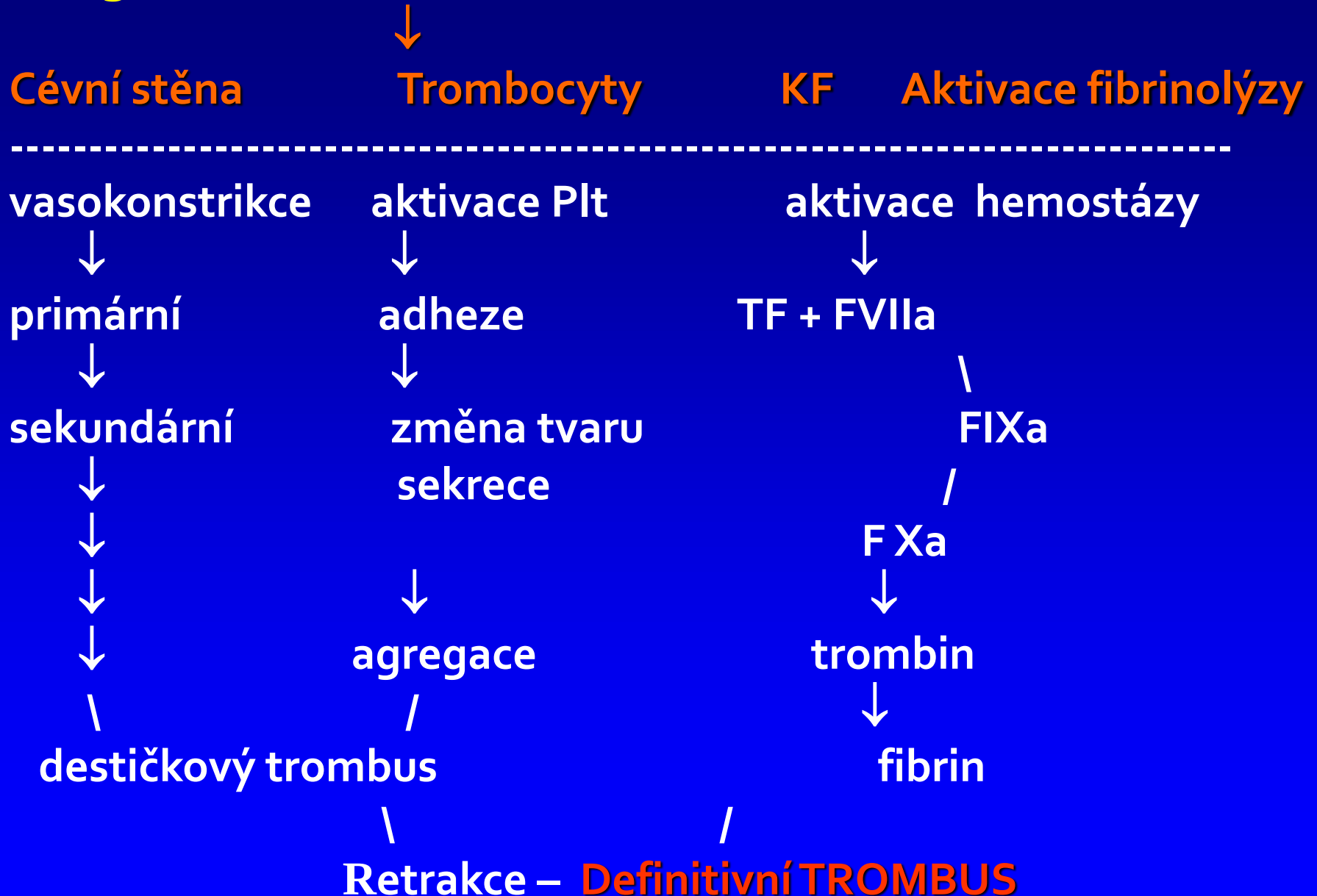
- spontánnímu krvácení
- k adekvátnímu krvácení po poranění

Vrozené krvácivé stavy →

Hemostatické mechanismy jsou díky vrozeným faktorům porušeny (vychýleny) směrem ke krvácení a tito jedinci mají větší riziko výskytu spontánního krvácení či krvácení po intervenčním zákroku

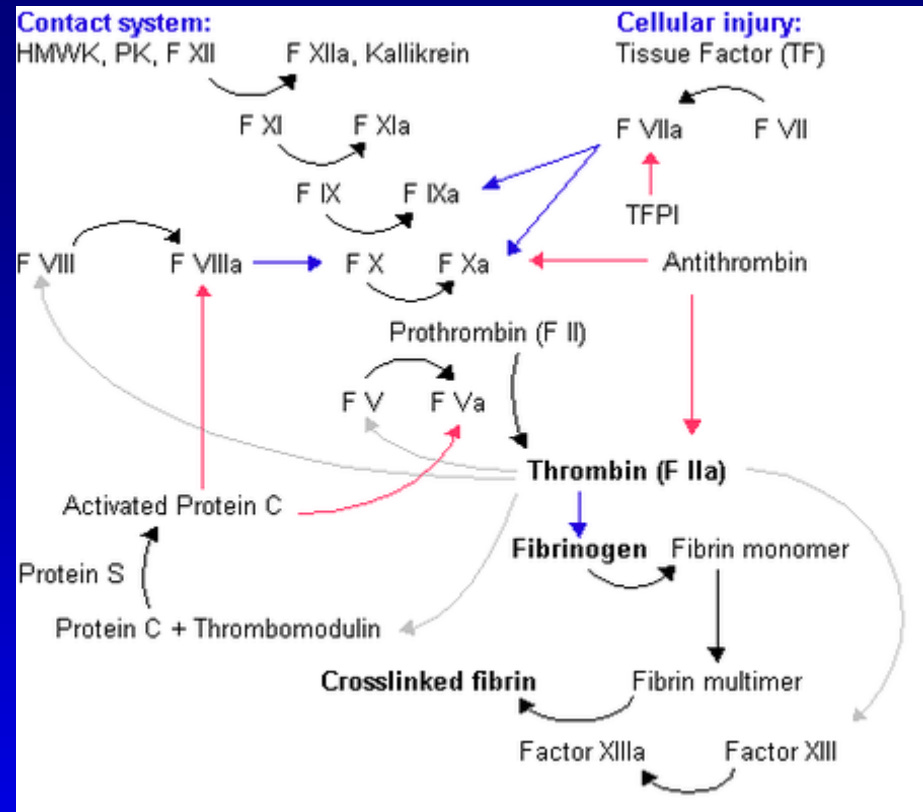
Koagulace - subendotel

Iniciace →

Amplifikace →

Propagace →

Iniciace

(TF) a FVIIa. Malé množství f. VIIa je stále přítomno v krvi a vyčkává na setkání s TF, jenž je uvolněn při poranění, zánětu atd.

|

FVIIa autoaktivuje FVII na f. VIIa

|

Komplex TF-VIIa

|

následně aktivuje faktory IX a X.

Faktor Xa aktivuje další molekuly FVII

generuje vznik malého množství trombinu

|

Toto množství není sice dostatečné pro tvorbu fibrinového koagula ale je schopno převzít vedení koagulace

Amplifikace

Působením trombinu k aktivaci FV, FVIII a FXI.

FXIa aktivuje molekuly FIX na FIXa - součást
tzv. vnitřního tenázového komplexu

Trombinem souběžně vyvolaná aktivace Plt a Leu - exprese negativně nabitých fosfolipidů na povrchu Plt – umožní vazbu FIXa, FVIIIa a FVa

Trombin aktivuje – endotelie -do prokoagulačního stavu (intaktní endotel produkuje řadu látek působících proti hemostáze – např. prostacyklin, NO a trombomodulin).

Výsledek fáze amplifikace- vznik většího množství trombinu
- vytvoření reakčních povrchů s navázanými molekulami aktivovaných faktorů pro komplementaci komplexů

Defekt primární hemostázy

*trombocytopenie, patie, vaskulopatie
von Willebrandova choroba*

Koagulopatie

hemofilie, deficiency KF

Typ krvácení slizniční, epistaxe, GIT,
petechie, meno-metroragie

hematomy, krvácení
do kloubů

Čas vzniku

časný

pozdní

Laboratorní vyšetření hemostázy

Diagnosticke vrozených a získaných poruch hemostázy
a to jak stavů krvácivých
tak trombofilních

Stejně důležitým krokem je správná znalost jak rodinné, tak osobní anamnézy

Laboratorní testy :

- různá senzitivita a specificita
- abnormální výsledek vždy neznamená problém klinický.

Laboratorní testy slouží také k **monitorování terapie antikoagulační**

K získání správných hodnot při laboratorním vyšetřování je nutno dodržovat zásady správné laboratorní praxe.

Zásady se týkají:

- 1/ správného odběru krve (atraumaticky)
- 2/ použití správných zkumavek a antikoagulačního roztoku (zejména doporučeného poměru odebrané krve a antikoagulačního roztoku)
- 3/ včasného dodání vzorku do laboratoře.

Více než 90% nesprávných výsledků je způsobeno chybou v této „preanalytické“ fázi, nikoliv při vlastním stanovení.

Dělení testů

1. z hlediska vyšetřovaného systému

- a, primární hemostáza
- b, plazmatická část koagulace
- c, vyšetření inhibitorů krevního srážení
- d, fibrinolytický systém

2. dle specifity vyšetření

- a, globální, nespecifické testy
- b, specifické, cílené vyšetření vyšetření

1. **Testy neselektivní**, - *globální*, tj. postihující buď jeden celek (euglobulinová fibrinolýza) nebo více systémů (srážlivost)
- *skupinové* – screeningové

(záchytné), které umožňují rozlišení např. poruch ve vnitřní či zevní cestě krevního srážení apod.

2. **Testy selektivní**, které vyšetřují jednotlivé složky systémů koag.f

Při vyšetření hemostázy neselektivními skupinovými testy si musíme uvědomit následující:

→ Výsledky „in vitro“ vždycky nemusí odrážet stavu in „vivo“.

jejich prodloužení nemusí vždy znamenat sklon ke krvácení, ale naopak sklon k trombóze

® Normální hodnoty nevylučují krvácivý stav

Obecně platí, že snadnější a přesnější je dostupnými testy vyšetření plazmatické části koagulace než vyšetření primární hemostázy.

1. Vyšetření primární hemostázy

Vyšetření cévní stěny

Vyšetření rezistence kapilár (Rumpelův – Leede test). Hodnotí se počet petechií, které se vytvoří na ploše 16 m² (na předloktí) po 10 minutové kompresi manžetou tonometru při tlaku 80 mm Hg.

Jako pozitivní se hodnotí nález 10 petechií.

Je pozitivní u trombocytopenií, trombocytopatií, některých vaskulopatií či von Willebrandově nemoci.

Vyšetření rezistence kapilár petechiometrem (orientační)

Klobouček vývěvy přiložíme na předloktí, vytvoříme podtlak 300 mm Hg na dobu 45 sec. a provedeme odečtení petechií pod kloboučkem. Normální výsledek: Počet petechií < 10.

Test je pozitivní: u cévních purpur a u trombocytopenií a trombocytopatií. Test může být pozitivní i když doba krvácivosti je normální.

Doba krvácivosti

- různém způsobu
- Vzhledem k nevyhovující standardizaci klasické metody dle Duka se postupně objevily i další metody.

Metoda podle Dukeho:

Sleduje se doba nutná k zástavě krvácení po standardním vpichu do ušního lalůčku nebo do patičky u kojence. Metoda je méně přesná, dnes již používáme zřídka.

Normální hodnota: 2 – 5 min.

Prodloužená doba je u trombocytopenií, trombocytopatií

- funkčních poruch destiček, u von Willebrandovy choroby, při podávání léků s protideštičkovým účinkem.

*Metoda s použitím standardní incize na předloktí
(standardized template method)- Simplate*

Předloktí na volární straně otřeme desinfekčním roztokem.

Na paži přiložíme manžetu tonometru a nafoukneme na 40 mm Hg a při tomto tlaku udržujeme po celou dobu trvání testu. V místě bez patrných povrchových žil pevně přiložíme template se skalpelovým ostřím uzpůsobeným tak, že způsobí standardní incizi délky 9 mm a hloubky 1 mm.

Krev z lineární ranky odsáváme v pravidelných 15-ti sekundových intervalech až do zástavy krvácení. Bohužel někdy zůstávají na předloktí drobné jizvy.

Normální hodnota: 3 – 9 min. Prodloužení trombocytopenie, trombocytopatie, von Willebrandova choroba, vaskulopatie, afibrinogenémie, antiagregační terapie

Agregace destiček

Princip metody tkví v tom, že se fotometricky měří a graficky zaznamenává intenzita světla procházejícího destičkami bohatou citrátovou plazmou po přidání příslušného induktoru

(ADP, kolagen, adrenalin, trombin, Ristocetin) nebo léku.

Při agregaci destiček se plazma vyčerežuje a intenzita procházejícího světla se zvyšuje.

Vyšetření funkce trombocytů pomocí systému PFA-100

(platelet function analyser)

Dnes nejrozšířenější zachytný test pro vyšetření destičkových funkcí, zejména na interakci s vWF.

velmi senzitivní na adhezi a agregaci trombocytů závislou na vWF, GI Ib, GI IIb/III.

Vzorek krve je aspirován do 2 kartridží, potažených kolagenem/adrenalinem (primárně zachytné) resp. kolagenem a ADP (adenosin 5'-diphosfátem, kterou lze identifikovat užití látek obsahující kysel. acetylosalicylovou).

Je snahou napodobit situaci in vivo (smykové tření) a změřit čas do vytvoření krevní zátky.

Normální rozmezí je 78 – 199s u kartridže s kolagenem/adrenalinem
55 – 137s u kartridže s kolagenem a ADP. 1.

PFA-100 má vysokou negativně prediktivní hodnotu , při normálním nálezu až na malé výjimky (primární defekt sekrece, mírná forma von Willebrandovy choroby typ I) není porucha primární hemostázy a další vyšetření v tomto směru není nutné.

2. Vyšetření plazmatické části koagulace

- tj.vnitřního či zevního systému, společné cesty koagulace)

Aktivovaný parciální tromboplastinový čas (aPTT)

Slouží k vyšetření poruch vnitřního systému aktivace tromboplastinu.

Princip: Vyšetřujeme koagulaci citrátové plazmy po přidání kalcia, fosfolipidu (kefalinu) a látky umožňující aktivaci faktoru XII kontaktem (kaolin, celit, kys. ellagová).

Pohybuje se mezi 35 – 45 s podle druhu reagens.

Za patologické se pokládá prodloužení o více než 10 sekund ve srovnání s kontrolní hodnotou.

Jinou možností je vyjadřovat výsledky jako poměr časů R (ratio), tj. času testované plazmy/ času kontrolní plazmy. Za normálních podmínek se R pohybuje v rozmezí 0,8 – 1,2.

aPTT je prodlouženo:

- Při nedostatku faktorů vnitřního srážecího systému (XII, XI, IX, VIII).
- k monitorování antikoagulační léčby heparinem. UFH jednoznačně prodlužuje aPTT
- aPTT se používá rovněž jako skrínigového testu na lupus antikoagulans (antifosfolipidové protilátky).
- Při terapii DOAC – dabigatranem

Tromboplastinový čas (protrombinový čas, Quickův test, PT).

Tento test byl poprvé popsán Quickem v r. 1935, proto se dodnes používá termín Quickův čas.

Princip: Měří se doba srážení citrátové plazmy po přidání tromboplastinu (tkáňového faktoru) a kalcia.

Normální hodnota : 14 – 15 sekund.

Při vyjádření pomocí INR: < 1,2

INR : (International Normalized Ratio), ISI:
(International Sensitivity Index)

$$\text{INR} = \frac{\text{protrombinový čas testované plazmy}^{\text{ISI}}}{\text{protrombinový čas kontrolní plazmy}}$$

Protrombinový čas je prodloužen:

- Izolovaně při deficitu F VII, po zahájení antikoagulační terapie kumarinem, iniciační fázi
- DIC či jaterní lézi, velmi individuálně (dle použité reagensie) při terapii rivaroxabanem
- Kombinovaně (s aPTT) při snížení koncentrace FII, FV, FX, při nízké hladině fibrinogenu, při léčbě kumarinem, při deficitu vitamínu K při kombinovaném deficitu F V a F VIII diluční koagulopatii (masivní transfúze)

Protrombinový čas se v klinické praxi má udávat v :
sekundách
v poměru časů pacient/normálu, nikoliv jako INR.
To slouží k monitorování antioagulační terapie warfarinem.

Historicky se monitorování

antikoagulační terapie warfarinem vyjadřovalo:

- : jako poměr časů – R (testovaná plazma/k)
- : v % normální koagulační aktivity (dříve)

- PT + některý další test: hepatopatie, DIC, LA, def. , malabsorpční
-syndrom

Trombinový čas

Princip: Měříme dobu srážení citrátové plazmy po přidání trombinu, t.j. čas nutný k přeměně fibrinogenu na fibrin.

Normální hodnota je 10 – 15 sekund.

Trombinový čas je prodloužen při:

- a, snížené hladině fibrinogenu (hypo či afibrinogenémii)
- b, dysfibrinogenemii
- c, léčbě heparinem (neměřitelné hodnoty), ale i LMWH (měřitelné hodnoty)
- d, léčbě dabigatranem (neměřitelné hodnoty)
- e, při fibrinolytické terapii (kdysi se využíval při monitorování léčby streptokinásou)
- f, při přítomnosti FDP (fibrin/fibrinogen degradačních produktů)
- g, může být při přítomnosti paraproteinu
- h, při přítomnosti protilátky „heparin-like antikoagulans“, např. při malignitách, mnohočetném myelomu

Stanovení fibrinogenu

Koagulační metoda podle Clausse: Princip: Doba koagulace zředěné citrátové plazmy po podání trombinu je závislá a nepřímo umírněná koncentraci fibrinogenu: Hodnotu fibrinogenu odečteme z kalibrační křivky. Normální hodnota: 2 – 5 g/l.

Antikoagulační terapie

slouží k prevenci VTE

terapii venózního tromboembolizmu (VTE)

Prevence embolizace při FIS

Léky

- hepariny: UFH, LMWH
- kumariny
- DOACs (direct oral anticoagulation drug)

Hepariny se používají v terapii akutní VTE – brání další generaci trombinu – apozici trombu

Kumariny se používají v sekundární prevenci VTE – v prevenci rekurence VTE

Hepariny

- nefrakcinovaný heparin – UFH
- frakcionovaný heparin – nízkomolekulární – LMWH

V terapii a v prevenci VTE

Terapie VTE pomocí UFH

UFH – Antitrombin – inhibitor serinových proteáz – F X, F II
F XII, F XI, FIX

- TFPI

- mnoho desítek let terapie volby akutní VTE – DVT a PE
terapii nutno monitorovat – **aPTT**

Normální hodnoty aPTT – dle typu reagencie – poměr
času vyšetřovaného / normálu
aPTT je testem pro – záchyt deficitu faktorů vnitřní cesty
F XII, FXI, FIX, FVIII
- záchyt protilátky typu LA
(lupus antikoagulans)
- k monitorování terapie UFH

Poměr aPTT plasmy nemocného léčeného UFH / normálu
-závisí na typu reagencie – citlivosti k Heparinu – dříve
-Poměr: 1,5 – 2, dnes většinou 2-4

-Při monitorování je nutno zachovat určitá pravidla –
- odběr ze žíly a atraumaticky, vyšetření do 2 h po odběru
- úprava dávky UFH dle výsledků – první den terapie 4x
dále stačí 2x denně

Nevýhody monitorování terapie UFH

- interference UFH s řadou bílkovin plazmy
- nelze při deficitu AT III

Pokaždé neodpovídá hodnota APTT hladině UFH v plasmě

LMWH – nízkomolekulární hepariny

- chemickou či enzymatickou depolymerizací UFH –
  - **poměr F Xa/ FIIa** – antitrombotický / antikoagulační
dnes jsou na I. místě v terapii a v prevenci VTE
  - mají několik výhod – delší biologický poločas
    - větší biologickou dostupnost
    - předvídatelnější efekt
    - nižší riziko krvácení a HIT
    - terapii není nutno monitorovat
- (pouze u malých dětí a jedinců s nedostatečností ledvin)

**Pokud je nutné terapii monitorovat – pomocí stanovení antiXa
rozmezí antiXa – dle typu LMWH – 0,5 –1,1 : v intervalu
3 – 4 h po s.c. aplikaci**

Terapie kumarinem

**Interference s K1 vitamin dependentními faktory
F II, F VII, F IX, F X - porušená funkce - karboxylace
Dnes se u nás používá Warfarin**

**Monitorování perorální antikoagulační terapie
Protrombinový čas: od 80. let INR**

INR (International Normalized Ratio)

INR - $\frac{\text{poměr času vyšetřované plazmy}}{\text{čas normálu}}$ ^{ISI}

ISI: Index senzitivity - International Sensitivity Index

Citlivost tromboplastinu k tromboplastinu WHO

- **umožní porovnávat výsledky antikoagulační terapie - srovnatelné výsledky kdekoliv na světě !**

INR - mezi 2-3, zřídka více INR mezi 3 - 4

Po nastavení antikoagulační terapie - kontroly v 1 měsíčních intervalech

- interference Warfarinu s řadou léků, příjmem vitaminu K

DOAC

rutinně se nemonitorují

Pokud ano /krvácení, urgentní výkon/:

Dabigatran: Pradaxa:

Hemoclot /dilutovaný trombinový čas/ lineární závislost, orientačně aPTT

Xabany: aniXa nakalibrované na příslušný léky

Vlastnosti	Rivaroxaban Xarelto	Dabigatran Pradaxa	Apixaban Eliquis	Edoxaban Lixiana
Působení	Přímý inhibitor antiXa	Přímý inhibitor trombinu	Přímý inhibitor antiXa	Přímý inhibitor antiXa
Podávání	Per os	Per os	Per os	Per os
Dávkování	1x nebo 2xd.	2x denně	2x denně	1x denně
Nástup plného účinku	2-4 h	3 h	2 h	2 h
Biologická dostupnost	66% nalačno 80% -100% s jídlem	6%	50%	62%
Biologický poločas	5-13 h	12-17 h	9-14 h	10-14 h
Antidotum	Ne	Praxbind	Ne	Ne
Místo vyučování	35% ledvinami 65% játry	80% ledvinami	27% ledvinami	50% ledvinami
Monitorování	antiXa	Hemoclot	antiXa	antiXa

XARELTO

PT – není test vhodný k monitorování

- hodnota záleží na reagentii (citlivý Neoplastin, necitlivý Innovin)
- normální hodnota nevylučuje terapeutickou hladinu léku

INR - NE

antiXa (kalibrace na rivaroxaban)

Terapeutická rozmezí : Dávkování 20 mg 1x d.

za 2-4 hod.   22-535 ng/ml

za 24 hod.   6-239 ng/ml

DABIGATRAN

aPTT

Může být užitečné: ↑ antikoagulační aktivity
≥ 80 s před další dávkou – riziko krvácení

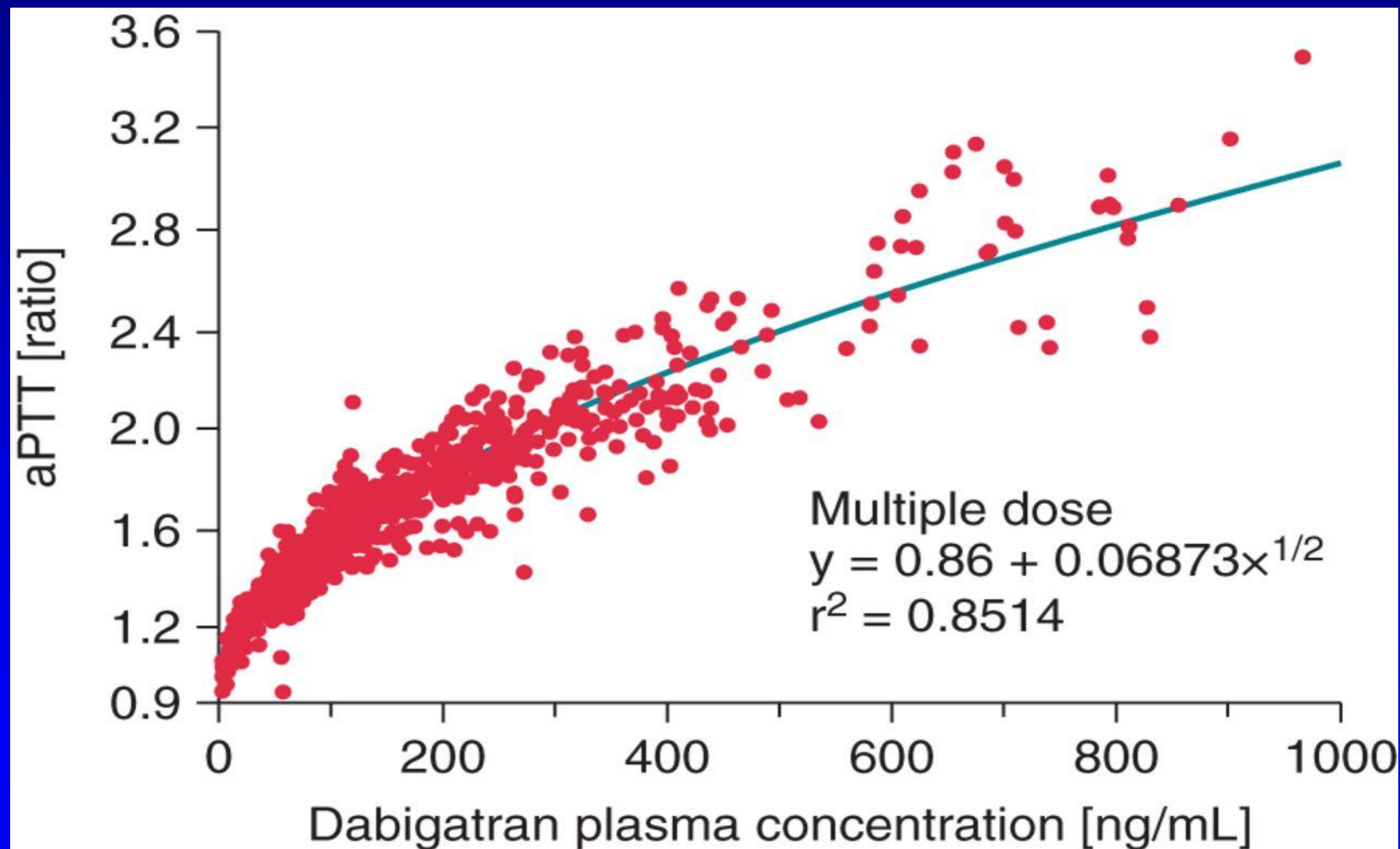
Záleží na reagentii a koagulometru

- v rutinní praxi : ↑ ↑ ↑ neměřitelný

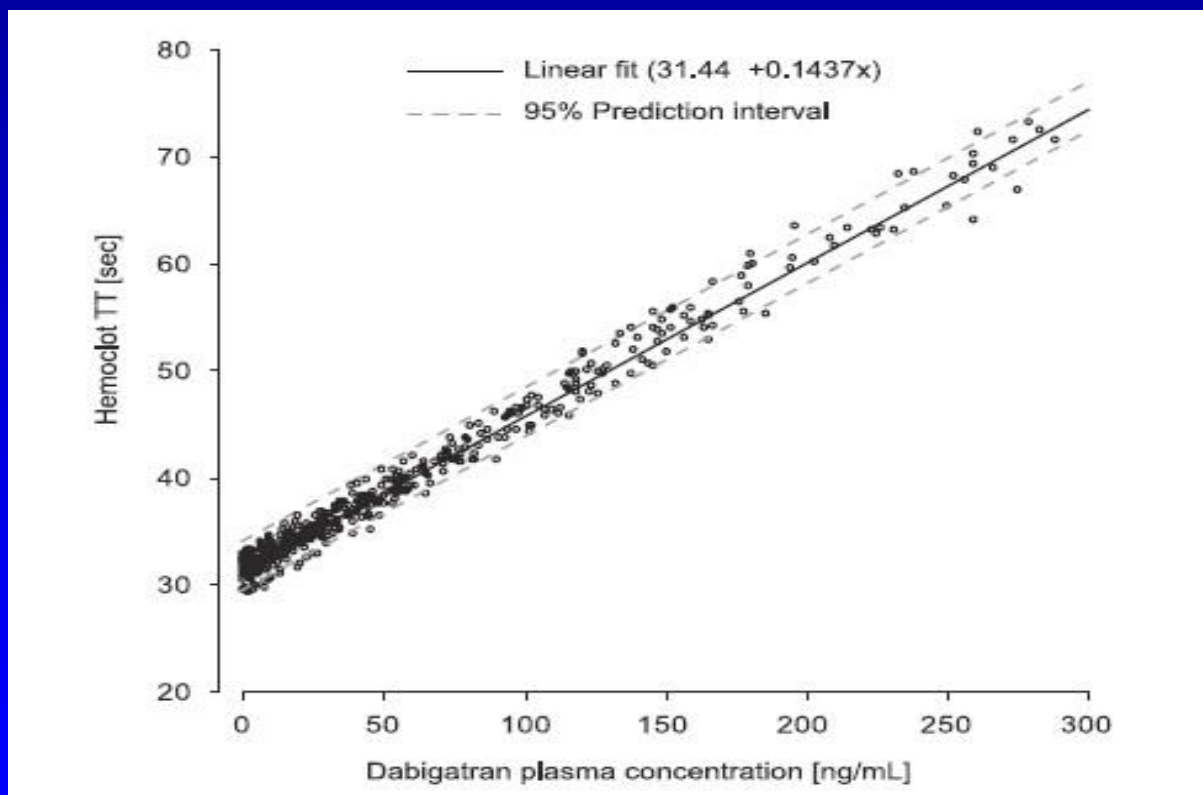
- normální hodnoty: Vylučují přítomnost léku

Proto – jednoznačně Hemoclot

HEMOCLLOT – lineární závislost

APIXABAN

PT – není test vhodný k monitorování

INR - NE

antiXa (kalibrace na apixaban)

Dávkování	3-4 h po podání	12 h po podání
2 x 2,5 mg	30-153 ng/ml	11-90
2 x 5 mg	59-302	22-172
2 x 10 mg	111-572	41-335

Postup při krvácení

Zjistit dobu požití léku, kontrola hemodynamiky (TK, P), hemogramu a koagulačních testů

Přerušit léčbu NOAC

Lehké krvácení

- Odložit následující dávku nebo dle situace léčbu přerušit

Střední/závažné krvácení

- Symptomatická léčba
- Mechanická komprese
- Chirurgická zástava
- Náhrada cirkulujícího objemu a hemodynamická podpora
- Krevní transfúze /plasma/ převody krevních destiček při $< 60 \times 10^9/l$
- Udržovat diurézu
- (Tranexamová kyselina 1 g i.v.)
- Eliminace dabigatranu hemodialýzou
- Při nekontrolovatelném závažném krvácení rychlá inhibice dabigatranu idarucizimabem (Praxbind*) 5 g i.v.

Život ohrožující krvácení^s

- Začít ihned s podáváním :
PCC (25 IU/kg)
nebo
- aPCC (FEIBA) 50 IU/kg
(rFVIIa 90 μ g /kg)
- (Při ztrátě cirkulujícího objemu krve 50 %
během 3 hod. podat i.v. 3-4 g fibrinogenu)
- **V případě dabigatranu** antidotum
idarucizimab (Praxbind*) 5g i.v.

CrCl (ml/min)	Risk of bleeding	Rivaroxaban	Apixaban	Dabigatran
≥ 80	Low	≥ 24	≥ 24	≥ 24
	High	≥ 48	≥ 48	≥ 48
50–79	Low	≥ 24	≥ 24	≥ 36
	High	≥ 48	≥ 48	≥ 72
30–49	Low	≥ 24	≥ 24	≥ 48
	High	≥ 48	≥ 48	≥ 96
15–29	Low	≥ 36	≥ 36	Not indicated
	High	≥ 48	≥ 48	Not indicated
<15 No indication for any agent				

Extrakce zubu

- 1 / nekomplikované extrakce zubu lze při nepřerušované antikoagulační terapii
- Warfarinem – INR: 2-3
  - DOAC (lépe vzít večer, než 2 h před extrakcí)
  - LMWH (ne 2 h před extrakcí), to jen při dávce profylaktické

Nepřevádět na LMWH !

Nedoporučovat bez znalosti indikace léčby její vysazení !

2/ Lze využít lokální formy zástavy krvácení, včetně fibrin-glue

Antiagregační terapie

Různý význam, síla indikace

- 1/ primární prevence
- 2/ sekundární prevence
- 3/ stent (DAPT)

1/ Inhibitory cyklooxygenázy: Aspirin, Anopyrin, Godasal

2/ Inhibitory ADP receptorů: Clopidogrel, Trombex, Plavix
nové: Prasugrel (Efient), Ticagrelor (Brilique)

3 Inhibitory I_b/III_a – Reopro (Integrillin)

Extrakce zubu

1/ lze při antiagregační terapii, pouze zvážit při DAPT

2/ u primární prevence lze na 4-5 dnů vysadit

3/ U trombocytopenií

> 50 . $10^9/l$ bez obav

20-50 – riziko zvýšeného krvácení: lokální opatření

< 20 – nutná příprava koncentrátem PLt

Extrakce zubu

HEMOFILIE

- 1/ Nutná příprava koncentrátem F VIII
- 2/ prakticky vždy lze ambulantně, kromě vícečetných, sekvenčně prováděných extrakcí u těžké formy hemofilie A či B
- 3/ Lze využít i antifibrinolytika
- 4/ z praktických důvodů: objednání na 10 h a dále, ohledně přípravy

CrCl	Dabigatran		Apixaban - Edoxaban - Rivaroxaban	
	Pokud není jiné důležité riziko krvácení a/nebo nemožná lokální hemostáza: přerušení provést při nejnižší hladině NOAC (např. ≥12 h nebo 24 h po poslední dávce)			
	Nízké riziko	Vysoké riziko	Nízké riziko	Vysoké riziko
≥80 ml/min	≥24 h	≥48 h	≥24 h	≥48 h
50-80 ml/min	≥36 h	≥72 h	≥24 h	≥48 h
30-50 ml/min	≥48 h	≥96 h	≥24 h	≥48 h
15-30 ml/min	není indikován		≥36 h	≥48 h
<15 mL/min	není oficiální indikace pro použití			